

lıklar dışında- aynı inanca sahiptir. Ermeni ve Kiptiler gibi İsa Mesih'in tek (ilâhî) tabiat taşıdığına inanır, onun beşerî tabiatını sanal kabul ederler. İznik (325) ve I. Efes (431) konsillerinin iman ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış olan ve 467 yılından beri (Patrik II. Petrus Kassar dönemi) Süryânî kiliselerinde okunan âmentüleri şöyledir: "Bir Allah'a inanıyoruz. Cihanı tutan, yerle göğü, görüleni ve görülmeyeni yaratan, bir Ata Allah'a ve bütün âlemlerden önce nurdan nur, Hak Tanrı'dan Hak Tanrı doğan ve ancak yaratılmayan, cevher yönünden atasına eşit, O'nunla her şeyin varlığa geldiği ve biz insanları kurtarmak için gökten inip Rûhulkudûs ve bâkire Meryem'den bedenleşip insan olan, Pantoslu Pilatos'un günlerinde bizim için haça gerilen, elemelenip ölen, gömülüp ve istediği gibi üçüncü günde kıyam eden, göğe yücelip Ata Allah'ın sağında oturan ve dirilerle ölülerin duruşmasına büyük izzetle gelecek ve melekûtuna son olmayacak, Tanrı'nın biricik oğlu İsa Mesih bir Tanrı'ya; bir de peygamberlerde kutsal, genel ve resûlî bir kilisede konuşan, 'ata'-dan çıkan, ata ve oğulla tapınılıp ululanan bir Tanrı aziz ruha (Rûhulkudûs) ve suçların affedilmesi için bir vaftize inanmakla ölümlerin kalkmasını ve gelecek âlemdeki yaşayışı da bekleriz." Süryânî kilisesinde bu genel âmentünün dışında inanılması ve yerine getirilmesi gereken yedi şart vardır. Kilise bunlara "ma'mudiso" (sır, sakrament) der. Bunlar vaftiz, morun yağı, komünyon, günahların itirafı, hasta yağlanması, ruhanî takdis ve nikâhtır.

Süryânî kilisesinde ibadetlerin başında namaz ve oruç gelir. "Siloto" (siloso) denilen namaz Hz. İsa ve havârilere kalma bir ibadettir. Havârieler döneminde namaz ferdî olarak kılındığı gibi cemaatle basit bir evde de kılınıyordu. Evde kılmak isteyen bekârsa tek başına, değilse aile efradıyla beraber kılardı. Önceleri günde üç vakit namaz kılınırdı. Namazlarda Zebûr-

dan bazı âyetler okunur, ilâhiler söylenirdi. Kilisede namaz bir ruhanî başkanlığında diyakozların yardımıyla icra edilirdi. Namaz bitince vaaz verilir, âyin yapılır, insanlar komünyondan tadıp birbiriyle selâmlaşarak dağılırlardı. Pazar günleri ve İsa'nın kıyam gününden itibaren elli gün süreyle Pantikos bayramına kadar namazlarda secde yapılmazdı. Kadınlar namazda en arka saf-ta yer alır, gerek kilisede ibadet esnasında gerekse dışarıda günlük hayatta tesettüre riayet ederlerdi. Sonraları bu üç vakit namaz altı, bir müddet sonra da yediye çıkarılmıştır. Günümüzde bütün Süryânî ve Nestûrî manastırlarında yedi vakit namaz kılınmaktadır. III. yüzyılın ilk çeyreğinde günlük namazların dışında kilisede her pazar gününün yanı sıra İsa'nın doğum günü, vaftiz günü, fışık günü, kıyam günü ve pantikos gününde de âyin düzenlenir ve bayram yapılırdı. Bu günler 325 yılındaki İznik Konsili'nde de kabul edilmiştir. Bunların dışında Süryânî kilisesinde azizlere atfen çok sayıda kutsal gün bulunmaktadır. Hristiyanlığın ilk asrında Süryânîler'de oruç (savmo) vardı. "Savme di-Arb'in Rabo" denilen kırk günlük büyük oruç İsa Mesih'ten kalmaz. Sonraları kilisece buna İsa'nın elem haftası da eklenerek kırk sekiz güne çıkarılmıştır. Bunun dışında Süryânîler'de "savme di-Yeldo" (Noel orucu) yirmi dört gün, "savme di-Ninne" (Ninova orucu) üç gün, "savme di-Şilihe" (havârielerin orucu) on beş gün, "savme di-Meryem" (Meryem Ana orucu) on beş gün olup günümüzde perhize çevrilmiş ve beş güne indirilmiştir. Ayrıca her çarşamba ve cuma günü tutulan oruç da perhize çevrilmiştir. Oruçların kefareti ve kazası yoktur.

Dil, Edebiyat ve Kültür. Gerek arkeolojik buluntular gerekse günümüze intikal eden yazılı kaynaklar Süryânîler'in fikir hayatına yeterince ışık tutmaktadır. Eski dünyanın merkezinde yer alan bölge Helen-Grek, Hint-İran düşünce ve felsefesiyle tanışmış, Hristiyanlık ve mahallî kültürle de yoğrularak bir kültürel mozaik deltası oluşturmuştur. Hristiyanlık'la beraber nesir sahasında ilk şehitlik menkıbeleri, şiir sahasında Bardaysan, Mor Afrem, Suruçlu Ya'kûb ve Antakyalı İshak'ın çalışmaları, Tityanus'la başlayan Kitâb-ı Mukaddes tercüme ve tefsirleri, Ebû'l-Ferec İbnü'l-İbrî'ye (Bar İbrâyâ) ait tarih, gramer ve tefsir kitapları Süryânîce'nin gelişmesini ve bu dilde önemli eserler verilmesini sağlamıştır. Özellikle başta Urfa olmak üzere Nusaybin, Harran, Kınnesrîn ve Cündişâpûr'da kurulan okullarda verilen eğitim, yapılan bilimsel çalışmalar ve Helen-Grek, Hint-

İran düşünce dünyasından yapılan çeviriler bölgede önemli bir kültürel birikim oluşturmıştır (ayrıca bk. SÜRYÂNİCE).

BİBLİYOGRAFYA :

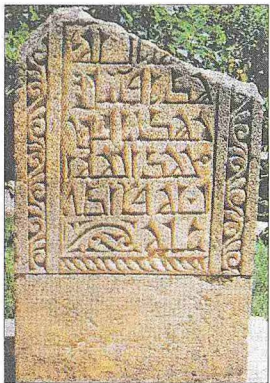
J. S. Assemani, *Bibliotheca Orientalis Clementina Vaticana*, Rome 1719-28, I-II; *Ancient Syriac Documents Relative to the Earliest Establishment of Christianity in Edessa and the Neighbouring Countries* (ed. W. Curoton), London 1864; M. M. Rabo, *Kthobo di-Makesbonus Zebne* (nşr. J. B. Chabot), Paris 1899-1904; M. Filikinos Yuhanna Dölebanî, *el-Kaddis Mar Yakubu'l-Barad'i es-Süryani*, Bounes-Aires 1942; M. I. Yakub III, *Târîhu'l-Keniseti's-Süryâniyyeti'l-Antâkiyye*, Beyrut 1953, I-II; *Ancient Epitome of the Sacred Canons of the Eastern Orthodox Church* (ed. G. Mastrantonis), St. Louis, ts. (Ologos); M. I. Afram I, *Kifiso di-Yulfono Mişihoyo*, Kamışlı 1967; *A Nestorian Collection of Christological Text III* (ed. ve trc. L. Abramowski - A. E. Goodman), Cambridge 1972; Mehmet Çelik, *Süryani Kilisesi Tarihi I*, İstanbul 1987; a.mlf., *Süryanca Dilbilgisi*, Elazığ 1994; a.mlf., *Ortadoğu Mozaği: Süryaniler-Nasturiler*, Elazığ 1996; a.mlf., *Siyasal Sistem Açısından Bizans İmparatorluğunda Din-Devlet İlişkileri (Kuruluşundan X. Yüzyıla Kadar)*, İzmir 1999; a.mlf., *Fener Patrikhanesi'nin Ökumeniklik İddiasının Tarihi Seyri (325-1453)*, İzmir 2002; Mşıha Zha, *Erbil Vekâyinâmesi*, İstanbul 2002; *Süryaniler ve Süryanilik* (haz. Ahmet Taşkın v.dğr.), Ankara 2005, I-IV; Talip Atalay, "Günümüz Süryani Kilise ve Manastırlarında Din Eğitimi", *Dinî Araştırmalar*, VIII/23, Ankara 2005, s. 29-59.

MEHMET ÇELİK

SÜSLENME

Kişinin süslerden ve zarafet kazandırıcı maddî-mânevî unsurlardan yararlanarak kendini daha güzel ve hoş duruma getirmesini ifade eden süslenme Arapça'da **tezeyyün** ve **tecemmül** kelimeleriyle karşılanır. Türkçe'de daha çok "süs" anlamıyla kullanılan **ziynet** (zinet) "bir şeyi takıyla, elbiseyle veya şekil verme yoluyla güzelleştirmek" demektir (M. Abdürrahîf el-Münâvî, s. 391). Kur'an-ı Kerim'de süs ve güzellelikle ilgili birçok kelime yer alır. Bunlardan ziynet ve aynı kökten türeyen kelimeler gerek maddî gerekse mânevî anlamda süsü ve süslenmeyi anlatmak üzere kullanılmıştır. Meselâ Allah'ın, imanı müminlere sevdip kalplerine sindirdiği belirtilirken, "Onu tezyin etti" (güzel gösterdi) (el-Hucurât 49/7); namaza hazırlık amacıyla veya mescide girmek için güzelce giyinilmesi istenirken, "Ziynetinizi takının" (el-A'râf 7/31); Kârûn'un zenginlikten kaynaklanan bir ihtişâm içinde kavminin karşısına çıktığı anlatılırken "ziyneti içinde" (el-Kasas 28/79); Allah'ın kulları için yaratıp yasaklamadığı elbise veya her türlü maddî süsten söz edilirken (Fahreddin er-Râzî, XIV, 52) "zinetallah" (el-A'râf 7/32) ifadele-

Sanliurfa
Müzesi'nde
bulunan
bir Süryânî
mezar taşı

ri geçer. Başka âyetlerde de yıldızlar, yeryüzünü süsleyen her şey, dünya hayatı, saltanat ve hâkimiyet, mal ve çocuklar, binek hayvanları, altın, gümüş vb. takılar, el ve yüzde bulunan süs, ayrıca vücut güzelliği ziynet diye adlandırılmış ve Firavun zamanında kutlanan bayram günü "yevmü'z-zîne" olarak anılmıştır (Yûnus 10/88; en-Nahl 16/8; el-Kehf 18/7, 46; Tâhâ 20/59, 87; en-Nûr 24/31; es-Sâffât 37/6; el-Hadîd 57/20; ayrıca bk. Taberî, XVIII, 117-118; M. F. Abdülbâkî, *el-Mu'cem*, "zyn" md.). "Altın, nakış, resim vb. süsler" mânasındaki **zuhuruf** kelimesi bu anlamları yanında "dış süslü, içi boş aldatıcı söz; yeryüzünü güzelleştiren yeşillik, ağaç ve ekin" mânalarında kullanılmıştır (el-En'âm 6/112; Yûnus 10/24; el-İsrâ 17/93; ez-Zuhuruf 43/35). **Hilye**, **hulî** (**huliyî**) ve aynı kökten türeyen kelimeler "altın ve gümüş bilezik, inci gibi süs takıları" anlamında geçer (el-A'râf 7/148; er-Ra'd 13/17; en-Nahl 16/14; el-Kehf 18/31; el-Hac 22/23; Fâtır 35/12, 33; ez-Zuhuruf 43/18; el-İnsân 76/21). "Kuş tüyü" mânasındaki **rîş** bir âyette "süslü elbise" veya "mal ve zenginlik" manasındadır (el-A'râf 7/26; Taberî, VIII, 147-148). Bitkinin renginin güzelliğini ve canlılığını ifade eden **behcet**, "güzel ve canlı" anlamındaki **behic** (el-Hac 22/5; en-Neml 27/60; Kâf 50/7), "güzellik" mânasındaki **hûsn** ve **cemâl** kelimeleriyle türevleri de birçok âyette geçmektedir (M. F. Abdülbâkî, *el-Mu'cem*, "hšn" ve "cml" md.leri).

Hadislerde ziynet kelimesi ve türevleri maddî ve mânevî süs ve güzellikler için kullanılmıştır. Hz. Peygamber, "Allahım, bizi iman süsüyle süsle!" diye dua etmiş (Nesâî, "Schiv", 62), başka bir hadiste, "Kur'an'ı seslerinize süsleyin" (Ebû Dâvûd, "Vitr", 20) ya da, "Seslerinizi Kur'an'la süsleyin" (Hâkim, I, 762) buyurmuştur. Zuhuruf kelimesi, camilerin süslenmesinin tasvip edilmediğini belirten ve cennetin güzelliğini tasvir eden bazı hadislerde ve sahâbî sözlerinde geçer (Buhârî, "Şalât", 62; İbn Mâce, "Mesâcid", 2; Tirmizî, "Şifâtü'l-cenne", 7). Hilye, hulî ve aynı kökten türeyen kelimeler birçok hadiste "taki, süs, güzellik" gibi anlamlarda yer alır (Wensinck, *el-Mu'cem*, "hly" md.). Rîş kelimesinin çoğulu "riyâş" Resûl-i Ekrem'in yeni bir elbise giydiği zaman yaptığı, "Bana topluluk içinde dış görünümümü güzelleştirecek ve vücudumu örtecek elbiseler veren Allah'a hamdolsun" duasında görülür (Mûsned, I, 157). Behcet, cemâl, tecemmül, hûsn vb. kelimeler yukarıdaki anlamlarıyla birçok hadiste geçmektedir (Wensinck, *el-Mu'cem*, "bhc", "cml", "hšn" md.leri).

Kur'an'daki kullanımlarından hareketle konuya ilişkin temel kavramları açıklayan Râgıb el-İsfahânî'ye göre gerçek ziynet insanı dünyada ve âhirette çirkinliklerden koruyan süstür; insanı sadece bazı durumlarda ve belli şartlarda güzel gösteren süsler ise geçici ziynetlerdir. Genel anlamda ziynet üç kısımdır: İlim ve doğru inanç gibi ruhanî ziynet, fizikî güç ve boylu boslu olma gibi bedenî ziynet, mal ve makam gibi hâricî ziynet (*el-Müfredât*, "zyn" md.). Hûsn sıfatı fizikî görünüm, varlıklar, olaylar ve ahlâkî özellikler hakkında kullanılmıştır. Bu bakımdan akıl, nefis ya da duyuların hoş gördüğü her şeye hasen (güzel) denebilir (*a.g.e.*, "hšn" md.). Cemâl ise güzelliğin "yüksek düzeyde olması" anlamındadır. Bu da iki kısımdır. Biri insanın kendine mahsus olan, ruhunda, bedeninde yahut fiillerindeki güzellik; diğeri bir varlıktan başkasına ulaşan güzelliktir (*a.g.e.*, "cml" md.).

Yaratılmışlar âlemindeki bütün güzellikler Allah'ın cemâl sıfatının tecellileridir. Nitekim bir hadiste, "Allah güzeldir, güzelliği sever" buyurularak (Müslim, "İmân", 147) bütün güzelliklerin kaynağının Allah olduğuna işaret edilmiştir (ayrıca bk. İLMÜ'L-CEMÂL). Buna göre Allah'ın yeryüzünde halife kıldığını (el-Bakara 2/30) ve en güzel şekilde yarattığını (el-İnfîtâr 82/7-8; et-Tîn 95/4) bildirdiği insanın güzelliği ve ziyneti sevmesinin tabii karşılanması gerekir. Ancak insanın bu konudaki tutumunu belirlemede var oluşundaki eksikliğin, mükemmeli aramasının ve ilâve süslerle bu eksikliği gidermeye çalışmasının etkili olduğu, dolayısıyla bazan tabii güzellikleri bozup güzeli çirkinleştirmeye yönelebildiği belirtilmelidir. Bu sebeple kişinin yaratılış amacına ve özelliklerine uygun bazı süslenme biçimleri helâl ve dinen makbul sayılırken yaratıcının beğendiği güzellikleri nefsin ve şeytanın hoşlandıklarıyla değiştirme şeklindeki süslenmeler yasaklanmış, Allah'a ait olan yaratılışın süslenme amacıyla da olsa bozulması şeytanın fiilleri arasında sayılmıştır (en-Nisâ 4/118-119; Buhârî, "Tefsîr", 59/4).

Fakihler, âyet ve hadislerde ziynete yapılan olumlu atıflardan süslenmenin (mak-yaj) ilke bakımından kadın ve erkek için câiz olduğu, hatta teşvik edildiği anlamını çıkarmış, ancak bunun sınırları ve istisnaları bulunduğu dikkat çekmiştir. Öncelikle, "Kim bir kavme benzemeye çalışırsa o onlardandır" hadisindeki uyarı sebebiyle (Ebû Dâvûd, "Libâs", 4) bir müslümanın müslüman olmayanların sembolü (şîâr) haline gelmiş şeylerle süslenmesi câ-

iz görülmemiş, meselâ erkeklerin sadece enselerini tıraş etmelerinin Mecûsîler'e benzeme anlamı taşıdığı durumlarda bu fiil mekruh sayılmıştır. Yine konuya ilişkin hadislerden hareketle (Buhârî, "Libâs", 62; Ebû Dâvûd, "Libâs", 4, 27) kadınların erkekler gibi, erkeklerin de kadınlar gibi süslenmesi, kibir ve gurur göstergesi olan her türlü giyim ve süslenme haram diye nitelenmiştir. Ayrıca gerek erkek gerekse kadının süslenmede aşırıya kaçması mekruh, bunun israf düzeyine varması haram sayılmış; bu konularda ölçünün örfe bakılarak belirleneceği bildirilmiştir. Karı kocanın birbiri için süslenmesi müstehap görülmüş, bu bağlamda, "Kadınların da mâkul ve meşrû ölçülerde ödevlerine denk hakları vardır" meâlindeki âyeti (el-Bakara 2/228) tefsir ederken İbn Abbas süslenmenin aile içinde sadece kadına ait bir görev gibi düşünülmemesi, erkeğin de eşi için süslenmesi gerektiğini ifade etmiştir (Taberî, II, 453). Ebû Yûsuf'tan da buna yakın bir ifade nakledilir (*el-Fetâvâ'l-Hindiyye*, V, 359). Ric'î talâkla boşanan kadının evliliği devam ettirmek amacıyla iddet süresi içinde boşandığı eşi için süslenmesi de müstehap sayılmıştır. Buna mukabil kocası ölen kadının iddeti bitinceye kadar süslenmesi haramdır (bk. İHDÂD).

Giyim kuşam hususunda temiz olmanın yanında düzgün ve güzel görünmeyi de önemseyen Hz. Peygamber, bir yere gönderilen görevliler heyetinin üst başlarını düzeltmelerini ve süslenmelerini isteyip bu açıdan kendisinin örnek alınmasını tavsiye ederken, "Çünkü Allah çirkinliği ve bilerek çirkin görünmeyi sevmez" buyurmuştur (Ebû Dâvûd, "Libâs", 25). Kural olarak altın ya da ipekle süslenmek erkeklere haram, kadınlara helâldir (Ebû Dâvûd, "Libâs", 11; ayrıca bk. ALTIN; İPEK). Gümüş yüzük kullanmak ise erkekler için de câiz görülmüştür (Buhârî, "Libâs", 45-48; Müslim, "Libâs", 56-62). Giyim kuşamın ve bu konudaki süslenmenin dinde öngörülen örtünme kurallarıyla da bağdaşır ölçüler içinde olması gerekir (bk. TESETTÜR). Bu bağlamda özellikle kadının güzelliğini, süsünü ve süründüğü kokuyu mahremi olmayan erkekler için cinsel çekicilik aracı haline getirmesi yasaklanmıştır (en-Nûr 24/31; el-Ahzâb 33/33; Tirmizî, "Edeb", 35-36). Fakihler saç sakal bakımı, kadın ve erkeğin saçını boyaması vb. konularda da bazı kurallar belirlemiştir (bk. BİYİK; SAÇ; SAKAL). Sürme çekme kadınlara ait bir süslenme şekli olmakla birlikte bazı durumlarda erkekler için de câiz görülmüştür.

Genel olarak fıtratı bozma niteliğindeki süslenmeler haram veya mekruh, bozulan yaratılışı düzeltme amacıyla yapılan veya fıtrata uygun olan süslenme ve vücud müdahalede bulunma câiz görülmüştür. Ancak güzelleşmek için boya madde siyle cilt üzerinde kalıcı şekiller yaptıрма (bk. DÖVME), saç saçı eklemeye, kaşları kökünden yolma, dişleri seyreltmek amacıyla törpüleme gibi süslenmeler fıtratı bozma anlamına geleceği için Resûl-i Ekrem tarafından yasaklanmıştır. Kadınlar için yüzlerinde biten sakal ve bıyık benzeri tüylerin yolunması, kaşlar arasındaki tüylerin alınması, uzayan kaşların ucunun makasla kırılması ve normalde kıl bitmeyen yerlerdeki kılların temizlenmesi ve erkekler için kaşlarının uzayan uçlarından alınması câiz görülmüştür. Küpe için kız çocuklarının kulaklarını delmek çoğunluk tarafından câiz kabul edilirken bazı fakihler bunu fıtratı bozma şeklinde görüp mekruh saymıştır (İbn Âbidîn, VI, 420). Kına vb. boya ile el ve ayak gibi organları boyamak Hz. Peygamber döneminde bilinen bir süslenme türü olup erkek ve kadın için câiz görülmüştür. Tırnakların uzatılması ve süslenmesi hususunda çağdaş bilginlerce genellikle temizliğe ve fıtrata aykırı, dinî temizliğe engel oluşturacak uygulamalardan kaçınılması gerektiğine dikkat çekilmekte, zararlı olmaması ve ihtiyaç duyulması halinde lens kullanılabileceği belirtilmektedir. Herhangi bir sebeple bozulan fıtratı düzeltme ve tedavi amaçlı operasyonların uzlerinin kalmaması için yapılan estetik ameliyatlar câiz, hatta müstehap sayılırken sadece estetik amaçlı ameliyatlar câiz görülmemiştir. Hac ibadeti yerine getirilirken erkeklerin ve kadınların süslenmeleri yasaklanmış, süslenmenin derecesine göre sadaka veya kurban gibi cezalar öngörülmüştür (bk. İHRAM). Hz. Peygamber tarafından cami ve mescidlerde sadeliğe uyulması tavsiye edilmiş ve mâbedleri süslemek yahudi ve hristiyanların âdeti sayılmıştır (Abdürrezzâk es-San'ânî, III, 152-154). Bununla birlikte sonraki âlimler cemaatin çoğalmasını sağlamak ve malların gereksiz yerlerde ve haksız şekilde harcanmasını önlemek amacıyla camilerin süslenmesine belli sınırlamalarla cevaz vermiştir (İbn Nüceym, II, 39).

BİBLİYOGRAFYA :

Tehzîbü'l-luğa, "zyn" md.; *Lisânü'l-'Arab*, "zyn" md.; *Müsned*, I, 157; Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Muşannef* (nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1403/1983, III, 152-154; Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, II, 453; VIII, 147-148; XVIII, 117-118; XXII, 4; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 762; Fahrreddin er-Râzi, *Mefâtihu'l-gayb*, XIV, 52; Kurtubî, *el-Câmi'*, X, 70-71; İbn Nüceym, *el-Bahrü'r-râ'ik*, II,

39; M. Abdürraûf el-Münâvî, *et-Tevkîf 'alâ mühimmâtü't-te'ârif* (nşr. M. Rıdvân ed-Dâye), Beyrut 1410/1990, s. 391; *el-Fetâva'l-Hindiyeye*, V, 359; İbn Âbidîn, *Reddû'l-muhtâr* (Kahire), VI, 420; Ömer Rızâ Kehhâle, *el-Cemâlû'l-beşerî*, Beyrut 1980, tür.yer.; M. Abdülazîz Amr, *el-Libâs ve'z-zîne fi'ş-şer'ati'l-İslâmiyye*, Beyrut 1405/1985, s. 366; M. Revvâs Kal'acî, *el-Mevsû'atü'l-fıkhiyyetü'l-müeyyere*, Beyrut 1421/2000, I, 118; II, 1053-1056; Ahmed Muhammed Ken'an, *el-Mevsû'atü'l-ıbbiyyetü'l-fıkhiyye*, Beyrut 1420/2000, s. 541; Vefâ M. İzzet eş-Şerîf, *ez-Zîne: Mefhûmü-hâ ve ahkâmühe'd-dünyeviyeye fi'l-Ku'âni'l-Kerîm*, Amman 1423/2003, tür.yer.; *Fetâva'l-lectneti'd-dâ'ime li'l-buḥûsi'l-İlmîyye ve'l-iftâ'* (haz. Ahmed b. Abdürrezzâk ed-Düveys), Riyad 1424/2003, V, 183, 893; XI, 133; XVII, 125, 133; Abdülkerîm Zeydân, *el-Libâs ve'z-zîne fi'l-İslâm*, Beyrut 1425/2004, tür.yer.; Muhiittin Uysal, *Peygamber Günlerinde Giyim Kuşam ve Süslenme*, Konya 2004, tür.yer.; Fatimatüz Zehra Kamacı, *H. Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi* (yüksek lisans tezi, 2005), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tür.yer.; "Tezeyyün", *Mv.F*, XI, 264-277; "Haly", *Ma'lemetü'l-Mağrib*, Rabat 1421/2000, XI, 3552-3554; Ali Bardakoğlu, "Süslenme", *İslâm'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi* (ed. İbrahim Kâfi Dönmez), İstanbul 2006, IV, 1844-1848; a.mlf., "Zinet", a.e., IV, 2273.

FARUK BEŞER

SÜT AKRABALIGI

(bk. RADÂ').

SÜTÇÜZÂDE HÂFİZ

(bk. ABDÜLLATİF EFENDİ, Sütçüzâde).

SÜTÇÜZÂDE İSÂ EFENDİ

(bk. İSÂ EFENDİ, Sütçüzâde).

SÜTRE

(السُتْرَة)

Namaz kılarken önünden geçilmesini engellemek için konan veya bu amaçla kendisine yönelinen engel anlamında fıkıh terimi.

Sözlükte "örtmek, gizlemek" mânâsındaki setr kökünden türeyen ve "örtü, perde, arkasına gizlenen ağaç vb. şey" anlamına gelen suture, fıkıh terimi olarak namaz kılacak kişinin önünden geçilmesine engel olmak için önüne koyduğu veya bu amaçla yöneldiği engeli ifade eder. Hadislerde suture sözlük ve terim anlamlarıyla yaygın biçimde geçmektedir (Wensinck, *el-Mu'cem*, "suture" md.). Bir hadiste, "Sizden biri namaz kılacağı zaman bir sutureye doğru kılsın, bu sutureye yakın dursun ve önün-

den kimsenin geçmesine imkân bırakmasın" buyrulmakla birlikte (Buhârî, "Şalât", 100; Ebû Dâvûd, "Şalât", 107) Hz. Peygamber'in bazan önünde suture olmadan namaz kıldığı dikkate alınarak (Ebû Dâvûd, "Şalât", 113) buradaki emrin vücûb anlamında olmadığı sonucuna varılmıştır. Resûl-i Ekrem'in suture uygulaması yaptığına dair birçok rivayet vardır. Bunların bir kısmında Resûlullah'ın Mescid-i Nebevî'de namaz kıldırırken kendisiyle önündeki duvar arasında ancak bir koyunun geçebileceği kadar mesafe bıraktığı (Buhârî, "Şalât", 91), bayram namazında ve yolculukta önüne koydurduğu mızrağa doğru namaz kıldığı (Buhârî, "Şalât", 90, 92, 93), Mescid-i Nebevî'de tek başına namaz kılarken direklerden birine doğru kılmaya dikkat ettiği (Buhârî, "Şalât", 95) ve yolculukta namaz kılarken bineğini veya bineğinin semerini suture edindiği (Buhârî, "Şalât", 91) belirtilmektedir. Sahâbenin de Mescid-i Nebevî'nin direklerine doğru namaz kılmaya dikkat ettiği rivayet edilmiştir (Buhârî, "Şalât", 95). Buna karşılık Hz. Peygamber'in Mescid-i Harâm'da Kâbe'ye doğru namaz kılarken önünde suture bulunmadığı ve insanların onun önünden geçtiği kaydedilmektedir (Ebû Dâvûd, "Menâsik", 88).

Gerek imam gerekse tek başına namaz kılan kimse için suture edinmenin hükmü Hanefîler'e ve Mâlikîler'deki meşhur görüşe göre müstehap, Şâfiîler'e ve Hanbelîler'e göre sünnettir. Ancak Hanefîler bunu önünden geçileceği endişesinin bulunması haliyle sınırlandırmıştır. Resûl-i Ekrem Mina'da namaz kıldırırken İbn Abbas'ın binekle namaz kılanların önünden geçtiği, daha sonra bineğinden inip namaza katıldığı ve kimsenin kendisini uyarmadığı yönündeki rivayete (Buhârî, "Şalât", 90) ve diğer delillere dayanılarak dört mezhepte imama uyan kişinin suture edinmesinin müstehap veya sünnet olmadığına hükmedilmiştir. Suture edinmenin amacı, bir taraftan namaz kılanın bakışlarını suturenin ötesine uzanmaktan alıkoyup dikkatini namaz üzerinde toplamak, diğer taraftan başkasının önünden geçmesine ve bu yolla günaha girmesine engel olmaktır.

Fakihler duvar, ağaç, direk, baston, ok ve mızrak gibi dik duran ve namaz kılanın huşûuna engel olacak ölçüde sallanmayan nesnelerin suture edinilebileceği hususunda görüş birliği içindedir. İnsan veya hayvanın suture sayılıp sayılmayacağı hususunda ise görüş ayrılığı vardır. Fakihlerin çoğunluğuna göre sırtı namaz kılanı dönük olan insan suture kabul edilir. Hanefî